

Овсянко О. Л. – асистент кафедри
германської філології Сумського
державного університету

Дерев'янченко М. Р. – студент 5
курсу факультету іноземної філології
та соціальних комунікацій Сумського
державного університету

ПОВЕРХНЕВА ТА ГЛИБИННА СТРУКТУРИ АНГЛОМОВНИХ ПРИСЛІВ'ІВ

Постановка проблеми. Дослідження фольклорних текстів малої форми неодноразово ставало предметом лінгвістичних розвідок як зарубіжних, так і українських учених, серед яких необхідно відзначити основні доробки системного вивчення фольклорних текстів малої форми (І. К. Кобякова, Г. А. Левінтон, Г. Л. Пермяков, Л. С. Піхтовнікова, В. О. Самохіна, Л. І. Тараненко, К. В. Чистов, С. О. Швачко, Р. Carnes, А. Dundes, Р. Kirkpatrick, А. Lang, W. Mieder, Р. Skandera). Актуальність наукової роботи визначається необхідністю з'ясування специфіки поверхневої та глибинної структур англomовних прислів'їв, а також відсутністю ґрунтовних студій щодо висвітлення цієї проблематики.

Мета дослідження. Мета роботи полягає у висвітленні специфіки поверхневої та глибинної структур англomовних прислів'їв.

Результати дослідження. Текст – це певна глобальна структура, що містить два рівні: глибинний та поверхневий. Під глибинним компонентом ми розуміємо певне семантичне чи понятійне утворення, що є відправною точкою при породженні поверхневих структур. Поверхнева структура – лінгвістична форма, в яку втілена глибинна частина. Глибинну складову можна порівняти з програмою, що диктує вибір мовних засобів. Однак відносини між глибинною і поверхневою структурами не вичерпуються лише підпорядкуванням. Поверхнева структура може впливати на глибинну, актуалізувати її [5, с. 56–58]. Основними категоріями тексту, що пронизують його поверхневу та глибинну структури, є цілісність та зв'язність, які характеризують

композиційно-структурну й семантичну організацію тексту як макроструктури. Поверхнева структура доступна для безпосереднього спостереження. Глибинна – виводиться з неї і є надбанням не лише мови. Це задум творця, що як розумове утворення, втілюється у мовні форми. Саме вони (мовні форми) і є поверхневою структурою. Текст – це єдність форми та смислу, його поверхневої та глибинної структур, між якими існує тісний зв'язок. Руйнування мовного оформлення призводить до руйнації образу.

У межах нашого дослідження аналізуються англomовні прислів'я як тексти малої форми з умовним розподілом для вивчення їхньої поверхневої та глибинної структур. Прислів'я – це відкрита система, вилучення/додавання слів у якій призводить до появи нових трансформованих (оказіональних, модифікованих) форм. Інформативно-когнітивний аспект прислів'їв полягає в процесах їх самоорганізації та саморегуляції, що препаруються корпусом атракторів і репелерів. Рухливість і гнучкість прислів'їв об'єктивуються модифікацією їх поверхневої та глибинної структур [4, с. 5]. Прислів'я характеризуються ущільненістю, лаконічністю їх форми для організації мовленнєвого акту очевидна: вони краще запам'ятовуються й відтворюються в живому художньому мовленні. Для підтвердження вищезазначеного наведемо характерні приклади прислів'їв: *Time is money; Poor man pays for all; Unkindness destroys love; Use pastime so as not to lose time; Knowledge is power* [1, с. 953, 954, 980, 984, 582].

Глибинна структура прислів'їв – підтекст, що являє собою суб'єктивну інформацію, яка не слідує напряду із сенсу висловлювання. Підтекст надзвичайно важливий, адже він є емоційною, оцінною та експресивною інформацією висловлювання та має в собі яскраво виражене національно-культурне забарвлення. Найчастіше останнє помічається в прислів'ях, що містять оцінку явищ життєвого плану. Окрім того, підтекст підкреслює антропоморфну сутність явищ та закономірностей. Наведемо як приклади такі прислів'я: *Before you choose (make) a friend, eat a bushel of salt with him* [3, с. 243]; *It is too late to cast anchor when the ship's on the rocks* [1, с. 555]; *A faithful friend is the medicine of life* [2, с. 100].

Висновки. Прислів'я – це фольклорні одиниці з притаманною їм поверхневою (ПС) та глибинною (ГС) структурами. Поверхнева та глибинна структури – це інтегровані синкретичні конструювання. У поверхневій структурі прислів'їв відбувається опис синтаксичної будови речень (на рівні поверхневого синтаксису): їх лексичний склад, синтаксичні зв'язки, лінійний порядок лексем. У глибинній структурі описується глибинний синтаксис (смісл прислів'я). Глибинна структура прислів'їв характеризується наявністю тематичних зон, тобто містить два блоки – тематичний і рематичний. Перший із них (тематичний) корелює із загальною тематикою, інформацією домена, другий (рематичний) – з ілокутивною інтенцією адресанта (для впливу на читача, спрямування його в авторському режимі бачення референта). Отже, при актуальному членуванні у прислів'ях виокремлюється та частина (тема), що слугує відправною точкою, основою для передачі ядра висловлювання (реми).

До перспектив подальшого наукового пошуку доцільно віднести таке питання: дослідження глобальної структури англомовних прислів'їв у різних типах дискурсів.

Список літератури

1. Англо-український фразеологічний словник / [уклад. К. Т. Баранцев]. – 2-ге вид., випр. – К. : Т-во «Знання», КОО, 2005. – 1056 с.
2. Дубенко О. Ю. Англо-американські прислів'я та приказки / О. Ю. Дубенко. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 416 с.
3. Мудрість народна – мудрість міжнародна : Прислів'я, приказки, крилаті вислови та мовні звороти дев'ятьма мовами / [уклад. : А. М. Жовківський, Г. А. Жовківська, Ю. І. Макар та ін.] – Чернівці : Рута, 2004. – 257 с.
4. Овсянко О. Л. Структурно-семантичні модифікації англомовних прислів'їв у художньому та публіцистичному дискурсах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / О. Л. Овсянко. – Запоріжжя., 2017. – 21 с.
5. Тураева З. Я. Лингвистика текста / З. Я. Тураева. – М. : Просвещение, 1986. – 127 с.

Овсянко О. Л. Поверхнева та глибинна структури англомовних прислів'їв / О. Л. Овсянко, М. Р. Дерев'янченко // Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції аспірантів і студентів «Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень» (16–17 травня 2017 року) – Луцьк : Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2017. – С. 1007–1009.